

Underlig kamp för högre inflation

Svenska Dagbladet den 2 november 2014

Det kan inte ha undgått många att riksbanken har sänkt sin styrränta till noll procent i syfte att få fart på inflationen och stimulera den svenska ekonomin. Det har skrivits spaltmeter om beslutet, och många har ifrågasatt det kloka i att elda på hushållens skuldsättning med ännu lägre räntor.

Riksbanken delar denna oro men hänvisar till den låga inflationen som skäl för sitt beslut. Det är således hög tid att ställa den grundläggande frågan: Varför är det så viktigt att öka den svenska inflationen?

Historiskt sett har inflation varit ett betydande bekymmer. Efter att Sverige under 1970- och 1980-talet haft problem med hög och varierande inflation infördes 1993 målet att priserna ska vara stabila. Av någon anledning preciserade Riksbanken detta som att priserna ska stiga med två procent årligen. Tvåprocentsmålet har sedan dess varit det avgörande kriteriet för hur väl riksbanken anses sköta sitt jobb, trots att det inte finns någon forskning som säger att just två procents inflation är det bästa.

Tvåprocentsmålet är inte heller så tydligt som det kan verka. Till att börja med är det inte självklart att alla priser ska ha samma konsekvenser för penningpolitiken. Behöver räntan verkligen sänkas när priserna på importerad hemelektronik faller? Vidare kan de många priserna i ekonomin vägas samman till en genomsnittlig prisökningstakt på en rad olika sätt. Av detta skäl råder det delade meningar om hur långt ifrån tvåprocentsmålet Sverige befunnit sig sedan det infördes. Men hur viktigt är det att inflationen är just 2,0 procent?

Det teoretiska svaret är att om den förväntade inflationen har varit högre än den faktiska inflationen, då har lönerna varit onödigt höga och sysselsättningen har varit onödigt låg. I praktiken är det dock oklart vems inflationsförväntningar som ska mätas och vilket inflationsmått som är relevant. Därmed är det också oklart hur stor den eventuella effekten på sysselsättningen har varit. Några av Sveriges duktigaste makroekonomer har i år dryftat just dessa frågor i tidskriften Ekonomisk debatt – utan att närma sig varandra en millimeter.

Sammanfattningsvis är det alltså oklart varför målet är just 2 procents inflation, med hur mycket Sverige har missat målet, och hur stor skada detta eventuellt gjort för sysselsättningen. Även om samtliga dessa frågetecken skulle rätas ut är det alltså tveksamt om riksbanken med sin styrränta kan göra något åt inflationen. Den så kallade växelkurskanal som många nu hoppas på innebär nämligen att lägre ränta ska försvaga den svenska kronan. Om strategin skulle fungera beror det alltså på att vi satt reaprisslappar på svenska exportvaror och sänkt köpkraften för alla som får lön i kronor. Det är knappast den sortens stimulans Sverige behöver. Kanske är en maktlös riksbank trots allt bättre än motsatsen?

Andreas Bergh

Docent och välfärdsvetare vid Institutet för Näringslivsforskning och Ekonomi högskolan i Lund